

Protokoll

Fra møte i Faggruppen for genmodifiserte organismer

Dato: 28.2.13 kl. 10.00-15.30

Sted: Lovisenberggt. 8, Hjørnevillaen, 2.etg
Møteleder: Audun H. Nerland

Deltakere:

Fra Faggruppe for genmodifiserte organismer:

Audun H. Nerland (leder i faggruppen, møteleder), Åshild Andreassen, Per Brandtzæg, Askild Holck, Olavi Junttila, Heidi Sjursen Konestabo, Richard Meadow, Kaare Magne Nielsen, Rose Vikse

Forfall:

Hilde-Gunn Hoen-Sorteberg

Fra Mattilsynet, HK, Regelverksavd., Seksjon planter, økologi og GM:

Solbjørg Hogstad

Fra Direktoratet for naturforvaltning, Artsforvaltingsavd., Seksjon biosikkerhet, fremmede arter og kulturlandskap:

Bjarte Rambjør Heide (på telefon)

Fra VKMs sekretariat:

Arne Mikalsen, Ville Erling Sipinen, Merethe Aasmo Finne (ref.)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leder av faggruppen, Audun Nerland, ønsket velkommen til møte i VKMs Faggruppe for genmodifiserte organismer (FG3). Ingen av medlemmene meldte seg inhabile i noen av sakene som var til behandling på møtet.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden, valg av nestleder

Møteinnkalling og utkast til dagsorden ble godkjent. Utkast til protokoll fra faggruppemøtet 7.12. 2012 ble godkjent med enkelte mindre merknader.

3 Saker fra møter i Hovedkomiteen (HK)

Rose Vikse og Audun Nerland orienterte kort fra de viktigste sakene som ble behandlet på Hovedkomiteens møter 12. desember 2012 og 30.-31. januar 2013.

12. desember 2012

På møtet besluttet komiteen å utarbeide en kort uttalelse om status for kombinasjonseffekter av ulike kjemiske forbindelser. Uttalelsen skal baseres på konklusjonene i VKMs rapport fra 2008, samt en ny vurdering fra DG Health & Consumers i EU-kommisjonen og annen vitenskapelig litteratur som er publisert etter VKMs tidligere rapport. Videre ble dyrehelse/fôr-delen av Mattilsynets oppdrag på risikovurdering av mykotoksiner i norsk og importert korn behandlet på møtet. Vikse orienterte også

om at VKM har mottatt bestilling på en nytte-risikovurdering av kaliumklorid (salterstatter) fra Mattilsynet, et oppdrag som berører flere fagområder i VKM (FG1, FG4, og FG7). Hovedkomiteen er invitert til å møte EFSA's Scientific Committee i Parma 10. april.

30.-31. januar 2013

Saken om forskningsbehov avdekket i VKMs risikovurderinger i 2012 ble spesielt omtalt. Sekretariatet fikk i oppdrag å ferdigstille rapporten om faggruppens påpekte forskningsbehov sammen med listen over kunnskapshull, og spille dette inn til Forskningsrådet, Mattilsynet, relevante departementer og andre aktuelle institusjoner i løpet av 2013. Hovedkomiteens forslag til prioriterte tema som faller inn under forvaltingsrettet forskning skal videreformidles til Mattilsynet. Ellers ble behovet for utvikling av terminologi knyttet til gradering av risiko tatt opp som eget tema av Nerland på HK-møtet. Nerland viste til EFSA og ønsket eget vedlegg til hver risikovurdering hvor graden av risiko er tydelig definert.

Utfyllende referat fra møter i HK er publisert på VKMs nettsider www.vkm.no.

4 Administrativ informasjon

4.1 Oppdragsbrev fra Direktoratet for naturforvaltning på miljørisikovurderinger (DN) av GMO for 2013

Bjarte Rambjør Heide orienterte kort om innholdet i oppdraget på miljørisikovurderinger av GMO fra DN. Med unntak av endringer knyttet til presisering av det geografiske område for oppdraget, videreføres oppdraget i sin helhet fra foregående år. Dette innebærer at VKM blir bedt om å utarbeide endelige miljørisikovurderinger av de EU-godkjente søknadene som inkluderer ett eller flere bruksområder som omfattes av genteknologiloven. VKM er bedt om endelige risikovurderinger for søknader hvor VKM ikke har avgitt endelige miljørisikovurderinger. I tillegg er VKM bedt om å vurdere hvorvidt det er nødvendig med oppdatering eller annen endring av de endelige miljørisikovurderingene som VKM tidligere har levert. Videre skal VKM utarbeide vitenskapelige spørsmål og kommentarer, samt foreløpige miljørisikovurderinger for søknader om utsetting under EU-direktiv 2001/18 og EU-forordning 1829/2003, og som faller inn under den norske genteknologiloven. Oppdragsbrevet for 2013 ble oversendt VKM medio mars.

4.2 Oppdragsbrev fra Mattilsynet på slutføringer av søknader om markedsføring av GMO under EU-direktiv 2001/18 og EU-forordning 1829/2003.

Solbjørg Hogstad orienterte om Mattilsynets oppdrag på slutføringer av 39 GMO -søknader under EU-direktiv 2001/18 og EU-forordning 1829/2003. Mattilsynet har bedt VKM om endelige risikovurderinger av de EU-godkjente søknadene med hensyn på helserisiko og konsekvenser for norsk landbruk (agronomi og sameksistens). Mattilsynet er godkjenningensinstans for norske søknader om godkjenning av avledete, ikke spiredyktige produkter fra genmodifiserte organismer til bruk som mat og fôr. Mattilsynet gir også uttalelser til Direktoratet for naturforvaltning om helseaspekter når søknadene dreier seg om godkjenning av genmodifiserte organismer til mat og fôr. I tillegg har Mattilsynet ansvar for å vurdere mulige konsekvenser for norsk landbruk ved en eventuell godkjenning av genmodifiserte organismer eller produkter av slike organismer.

Hogstad viste også til de øvrige oppgavene i Mattilsynets oppdragsbrev på GMO-søknader, og ved kapasitetsutfordringer skal oppgavene med vurderinger av EFSA's endelige risikovurderinger i forkant av møter i EUs GM SCFAH, samt innspill til EFSA's Extranet prioriteres foran slutføringene innen Mattilsynets sektoransvar.

4.3 Vitenskapelige vurderinger for Direktoratet for naturforvaltning.

Som det ble orientert om på faggruppemøtet i desember, pågår det nå en utredning fra miljømyndighetenes side om vitenskapelige miljøvurderinger, som grunnlag for utvikling av regelverk, behandling av søknader og øvrig forvaltning innenfor flere av DNs ansvarsområder, kan og bør utføres av en institusjon. Fire institusjoner, deriblant VKM, er invitert til å vise interesse for oppdrag på ett eller flere av de aktuelle fagområdene: genmodifiserte organismer, mikroorganismer, fremmede arter og handel med truede arter (CITES), samt å skissere hvordan et eventuelt oppdrag kan løses. DN har utarbeidet en detaljert kravspesifikasjon for vitenskapelige vurderinger relatert til tiltak under Naturmangfoldloven. Kravspesifikasjonen, samt VKMs tilbud på vitenskapelige vurderinger på de aktuelle fagområdene ble presentert for faggruppen. DNs innstilling til Miljøverndepartementet skal være klar 1. april, og oppstart for hele eller deler av oppdraget kan påregnes ved årsskiftet 2013/2014.

5 Saker som skal behandles på møtet

5.1 Høringssaker EFSA GMO Extranet

13/304 Foreløpig helserisikovurdering av genmodifisert raps Event 73496 (EFSA/GMO/NL /2012/109) til import, prosessering, mat og fôr.

Den genmodifiserte rapslinjen 73496 (EFSA/GMO/NL/2012/109) fra Pioneer Hi-Bred Company er søkt omsatt i EØS-området under forordning (EF) nr. 1829/2003 til import og videreforedling og til bruk som næringsmidler og fôrvarer. Søknaden omfatter ikke dyrking eller frøavl. Rapslinjen 73496 har fått satt inn en genkonstruksjon med en optimalisert form av *gat*-genet fra jordbakterien *Bacillus liceniformis*. Genet koder for GAT4621-proteinet, et N-acetyltransferaseenzym som acetylerer glyfosat, og som medfører inaktivering av herbicider med virkestoff glyfosat.

Søker har utført en rekke toksisitetsstudier, bl.a. akutte oral eksponeringsstudier på mus med GAT4621-proteinet og akutte studier på komponentene N-acetylaspartat, N-acetylglutamat og N-acetyltreonin. Søker har utført sub-kroniske fôringsforsøk på rotter og broilere med fôr som inneholder rapsmel. Søker har utført studiene i henhold til OECDs retningslinjer, og faggruppen vurderer søkers fôringsforsøk som tilfredsstillende. I henhold til søker er det ikke påvist statistisk signifikante endringer hos dyrene.

Faggruppen peker imidlertid på at det ikke er utført fôringsforsøk på andre produksjonsdyr med fôr som inneholder mel fra rapslinjen 73496. På bakgrunn av økt bruk av vegetabiliske råvarer i fiskefôr (5-10 % rapsmel, 14,6 % rapsolje til laks), er det ønskelig fra norsk side at søker utfører fôringsforsøk med andre relevante produksjonsdyr som laksefisk.

Vedtak:

Sekretariatet utarbeider utkast til innspill vedrørende fôringsforsøk med fisk, og sender innspillet på elektronisk høring i faggruppen. Frist innspill til EFSA GMO Extranet er 4.3.2013.

Utkastet til foreløpig helserisikovurdering av rapslinjen 73496 revideres i tråd med diskusjonen på møtet, og dokumentet sendes på ny høring i faggruppen før publisering. Endelig risikovurdering av 73496 ferdigstilles og slutføres av faggruppen når endelig dokumentasjon fra søker foreligger.

5.2 Slutføringsoppdrag GMO-miljø fra Direktoratet for naturforvaltning

12/318 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON863 x NK603 (EFSA/GMO/UK/2004/06) til import, prosessering, mat og fôr under forordning (EF) nr. 1829/2003.

Maislinjen inneholder antibiotikaresistens-markørgenet *nptII*, som uttrykker resistens mot enkelte aminoglykosider som kanamycin og neomycin. En mulig risiko knyttet til bruk av mat og fôr fra de genmodifiserte mais-linjene er derfor utilsiktet, horisontal spredning av *nptII*-genet til mikroorganismer. Ut fra dagens kunnskap om barrierer for genoverføring mellom ubeslektede arter er det imidlertid lite som tyder på at transgenet i maislinjene skal kunne overføres til andre enn plantens naturlige kryssingspartnere. Tilgjengelige eksperimentelle studier viser at genoverføring fra planter til bakterier inntreffer svært sjelden, og at denne overføringen forutsetter sekvenslikhet mellom overført plante-DNA og bakteriens genom.

Faggruppen konkluderte med at risikoen for nedsatt terapieffekt ved enkelte infeksjoner i husdyrproduksjon forårsaket av spredning av *nptII*-genet fra MON863 x NK603 antas å være lav grunnet begrenset mulighet for positiv seleksjon av sjeldne HGT begivenheter, samt at andre aminoglykosidresistens determinanter finnes ved variabel prevalens i relevante bakteriepopulasjoner. Det påpekes store forskjeller i geografisk utbredelse av antibiotikaresistens i Europa, og at det mangler publisert dokumentasjon på forekomsten av *nptII*-genet i Norge. Det foreligger ikke vitenskapelig litteratur som indikerer at forekomsten av *nptII*-genet i Norge er utbredt. Det påpekes også at neomycin benyttes i norsk landbruk, og at et seleksjonstrykk på eventuelle sjeldne transformanter derfor ikke kan utelukkes. Faggruppen konkluderer med at det er lite trolig at den omsøkte bruken av maislinje MON863 x NK603 vil medføre endret risiko for miljø sammenlignet med annen mais.

Vedtak:

Miljørisikovurderingen av maislinje MON863 x NK603 godkjennes av faggruppen.

13/307 Miljørisikovurdering av genmodifisert oljeraps MS8, RF3 og MS8 x RF3 (C/BE/96/01) til import, prosessering og fôr under direktiv 2001/18/EF.

De genmodifiserte oljerapslinjene MS8, RF3 and MS8 x RF3 ble godkjent for omsetning i EU/EØS-området under direktiv 2001/18/EF (notifisering C/BR/96/01) i 2007. Godkjenningen omfatter import, og prosessering til fôr og industrielle formål. I tillegg er rapslinjene notifisert som eksisterende produkt (prosessert olje og fôrmiddel) under EU-forordning 1829/2003.

Rapslinjene har tidligere vært vurdert av VKM med hensyn på helse- og miljøeffekter i forbindelse med vurdering av markedsadgang i Norge. Etablering av nye, reviderte retningslinjer for miljørisikovurdering av genmodifiserte planter og publisering av ny vitenskapelig litteratur har medført at VKM har valgt å utarbeide en ny, oppdatert miljørisikovurdering av MS8, RF3 og MS8xRF3. VKMs faggruppe for GMO har også vurdert rapslinjene i forbindelse med EFSA's offentlige høring av søknad EFSA/GMO/BE/2010/81 i 2012. Søknaden er fremmet for å komplettere allerede godkjente bruksområder for MS8/RF3, og for å ta høyde for utilsiktet innblanding av rapslinjene i matkjeden.

Faggruppen finner ingen indikasjoner på økt risiko for spredning, overlevelse og etablering av rapslinjen MS8, RF3 and MS8 x RF3 som naturaliserte populasjoner utenfor dyrkingsområder eller for utvikling av ugraspopulasjoner sammenlignet med ikke-genmodifisert raps. Herbicidtoleranse er selektivt nøytralt i naturlige habitater, og kan bare betraktes å ha økt fitness hvor og når herbicider med glufosinat-ammonium anvendes. Glufosinat-ammonium har helseklassifisering for både akutte og kroniske skadevirkninger på pattedyr inkludert mennesker, og ble trukket fra det norske markedet i 2008. I EU er virkestoffet under utfasing og er kun tillatt benyttet fram til 2017.

Ferale rapsplanter med opphav i frøspill fra transport, lagring og håndtering av importerte partier av rapslinjene MS8/RF3 kan teoretisk representere et potensiale for utkryssing og spredning av transgener til dyrkede sorter og viltvoksende populasjoner i Norge. Forekomsten av transgene oljerapsplanter og sannsynligheten for introgresjon av genetisk materiale fra forvillet raps til nærstående ville arter vurderes imidlertid til å være svært lav i et importsenario. Faggruppen finner det derfor lite trolig at den omsøkte bruken av oljerapslinjene MS8, RF3 og MS8 x RF3 vil medføre endret risiko for miljø i Norge sammenlignet med annen raps.

Vedtak

Sekretariatet utarbeider utkast til konklusjon og reviderer miljørisikovurdering av MS8/RF3 i tråd med diskusjonen på møtet. Vurderingen sendes på ny elektronisk høring i faggruppen før oversendelse til Direktoratet for naturforvaltning.

13/308 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais MIR604 x GA21 (EFSA/GMO/UK/2007/48) til import, prosessering, mat og fôr under EU-forordning 1829/2003.

13/309 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais Bt11 x GA21 (EFSA/GMO/UK/2007/49) til import, prosessering, mat og fôr under EU-forordning 1829/2003.

13/310 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais Bt11 x MIR604 (EFSA/GMO/UK/2007/50) til import, prosessering, mat og fôr under EU-forordning 1829/2003.

13/311 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais Bt11 x MIR604 x GA21 (EFSA/GMO/UK/2008/56) til import, prosessering, mat og fôr under EU-forordning 1829/2003.

13/312 Miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON 89034 (EFSA/GMO/NL/2007/37) til import, prosessering, mat og fôr under EU-forordning 1829/2003.

Det ble foretatt en samlet behandling av sak 13/308-312.

Faggruppen konkluderer med at det er lite trolig at den omsøkte bruken av maislinjene MIR604 x GA21, Bt11 x GA21, Bt11 x MIR604, Bt11 x MIR604 x GA21 og MON 89034 vil medføre endret risiko for miljø sammenlignet med annen mais.

Vedtak

Miljørisikovurderingene av maislinje MIR604 x GA21, Bt11 x GA21, Bt11 x MIR604, Bt11 x MIR604 x GA21 og MON 89034 godkjennes av faggruppen.

6 Saker som har vært behandlet/ferdigstilt siden forrige møte

12/314 Vurdering av ny publikasjon fra Séralini et al. (2012) om mulige helseeffekter av genmodifisert og glyfosattolerant mais NK603. Publisert 20.12.12.

12/308-ERA Foreløpig miljørisikovurdering av genmodifisert oljeraps MON 88032 (EFSA/GMO/BE/2011/101) til mat, fôr, import og prosessering under forordning (EF) nr. 1829/2003. Publisert 11.1.13.

12/313 Endelig miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON810 (C/F/95/12/02) til dyrking og bruk som fôr under direktiv 2001/18/EF. Publisert 11.1.13.

- 12/315** Endelig miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON863 (C/DE/02/9) til import, prosessering og bruk som fôr under direktiv 2001/18/EF. Publisert 15.1.13.
- 12/316** Endelig miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON863xMON810 (C/DE/02/9, EFSA/GMO/DE/2004/03) til import, prosessering, mat og fôr under direktiv 2001/18/EF og forordning (EF) nr. 1829/2003. Publisert 15.1.13.
- 12/317** Endelig miljørisikovurdering av genmodifisert mais MON863xMON810xNK603 (EFSA/GMO/UK/2004/07) til import, prosessering, mat og fôr under forordning (EF) nr. 1829/2003. Publisert 15.1.13.
- 12/319** Endelig miljørisikovurdering av genmodifisert oljeraps T45 (EFSA/GMO/UK/2005/25) til import, prosessering, mat og fôr under forordning (EF) nr. 1829/2003. Publisert 11.1.13.

7 Nye risikovurderinger fra EFSA's GMO-panel

Sekretariatet orientert om at EFSA's GMO-panel har publisert følgende risikovurderinger og uttalelser siden faggruppens siste møte:

- Scientific Opinion on application (EFSA-GMO-NL-2012-107) for the placing on the market of maize MON810 pollen from Monsanto under Regulation (EC) No 1829/2003 from Monsanto.

VKM påpekte i sitt innspill til EFSA at søkers akutte toksisitetsstudier ikke er gjennomført i henhold til OECDs retningslinjer, samt at NOAEL (nulleffektdose) og MOE (eksponeringsmargin) er beregnet ut fra akuttstudien og ikke 90-dagers sub-kroniske studier. Faggruppen viste også til at bipollen i form av pollengranulater benyttes som kosttilskudd, og at nivået av pollen i disse produktene er betydelig høyere enn i honning. I motsetning til honning som varmebehandles, blir ikke pollenet i granulater behandlet på en slik måte at Cry1Ab-proteinet inaktiveres. Det foreligger ingen oversikt over omsetning av pollengranulater som kosttilskudd i Norge.

EFSA's GMO-panel er enig i faggruppens vurderinger når det gjelder bruk av akuttstudier til beregning av NOAEL, og manglende informasjon knyttet til inntak av bipollen som kosttilskudd i Europa. Panelet viser imidlertid til at Cry1Ab-proteinet i MON810 har vært gjenstand for en rekke vurderinger uten at en har identifisert risiko knyttet til human helse og dyrehelse. Potensielle doseeffekter er ikke kommentert.

- Scientific Opinion on application (EFSA-GMO-NL-2010-87) for the placing on the market of genetically modified herbicide tolerant oilseed rape GT73 for food containing or consisting of, and food produced from or containing ingredients produced from, oilseed rape GT73 (with the exception of refined oil and food additives) under Regulation (EC) No 1829/2003 from Monsanto

Søknaden EFSA-GMO-NL-2010-87 er fremmet for å komplettere allerede godkjente bruksområder for den glyfosattolerante oljerapslinjen GT73, og omfatter næringsmidler som inneholder eller består av de genmodifiserte plantene og næringsmidler som er produsert fra eller inneholder ingredienser fra de genmodifiserte plantene. I henhold til søker er bakgrunnen for gjeldende søknad å ta høyde for utilsiktet innblanding av sporforurensinger av GT73 i matkjeden.

VKM påpekte i sitt innspill til EFSA at søkers komparative analyser av ernæringsmessige komponenter og agronomiske og fenotypiske karakterer ikke er utført i henhold til EFSA's retningslinjer for risikovurdering av genmodifiserte planter og avledete produkter. Flere av feltforsøkene mangler gjentak, ingen umodifiserte referansesorter er inkludert i studiene, og beskrivelsene av forsøksdesign og statistiske analyser og presentasjon av data fra forsøkene er

generelt mangelfulle. Det ble videre vist til at de toksikologiske studiene som er vedlagt søknaden er av eldre dato og ikke utført i henhold til OECDs retningslinjer. Faggruppen påpekte også at søker ikke har utarbeidet en miljørisikovurdering som omfatter utilsiktet frøspill i forbindelse med transport, håndtering, prosessering og bruk av GT73.

Under diskusjonen på møtet ble det påpekt at EFSA's GMO-panel ikke har gitt eksplisitte svar på VKMs innspill. GMO-panelet viser til at GT73 tidligere er risikovurdert av EFSA og vurdert som like trygg som konvensjonell oljeraps og uten negative effekter på human helse og dyrehelse (EFSA 2004)¹. Panelet mener også at resultatene fra komparative analysene ikke indikerer utilsiktede effekter av genmodifiseringen og at det ikke er identifisert biologisk relevante forskjeller mellom GT73 og umodifisert kontroll med hensyn på ernæringsmessige og fenotypiske/agronomiske karakterer. EFSA viser også til at søker, etter den offentlige høringen, er blitt bedt om å levere en miljørisikovurdering av rapslinjen.

8 Status for øvrige saker i faggruppen

Utgikk grunnet tidsnød.

9 Orientering om aktuelle saker fra Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning

Solbjørg Hogstad fra Mattilsynet orienterte fra siste møte i EUs faste komité for genmodifisert mat og fôr og miljørisiko 25. februar 2013. EFSA's vurdering av studien fra Sèralini et al. (2012)² ble presentert på møtet, i tillegg til omtale av vurderingene fra enkelte medlemsland. Hogstad viste også til at utkast til endringsforordning for implementeringsregler vedrørende godkjenning av genmodifisert mat og fôr ble vedtatt på møtet (forordning 1829/2003). Hovedformålet med endringsforordningen er å klargjøre områder som i dag skaper diskusjon og for å lette godkjenning av nye genmodifiserte plantesorter. Det ble spesielt framhevet at det i den nye forordningen er krav om 90-dagers sub-kroniske fôringsforsøk for alle genmodifiserte sorter som søkes godkjent i EU. Dette er ikke i overensstemmelse med EFSA's reviderte retningslinjer for risikovurdering av GM-mat og fôr³, der det anbefales en «sak til sak»-vurdering, basert på den innledende molekylære karakteriseringen og komparative analyser. Når det gjelder GMOer med stabile egenskaper, er det ikke krav om slike fôringsforsøk hvis foreldrelinjene er vurdert tidligere. Krav om obligatoriske sub-kroniske fôringsforsøk skal revideres innen 30.06.2016 etter at EU-prosjektet GRACE (GMO Risk Assessment and Communication of Evidence)⁴ er avsluttet.

10 Oppfølging av saker fra tidligere møter i faggruppen

10.1 VKMs aktivitetsplan for 2013

Utkast til aktivitetsplan for VKM for 2013 har vært på elektronisk høring i faggruppen i forkant av faggruppemøtet, og ble også diskutert på Hovedkomiteens møte i januar. På grunn av stor saksmengde knyttet til de ordinære oppdragene og relativt kort planleggingshorisonten når det gjelder søknader som EFSA har på offentlig høring, er det begrenset kapasitet til selvinitierte saker.

¹ http://www.gmo-compass.org/pdf/regulation/rapeseed/GT73_rape_opinion_2001.pdf

² <http://www.efsa.europa.eu/en/search/doc/2986.pdf>

³ <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/2150.htm>

⁴ <http://www.grace-fp7.eu/content/grace-brief>

I tillegg til utarbeidelse av helse- og miljørisikovurderinger av GMOer og avledete oppdrag på oppdrag fra Mattilsynet og DN, er det ønske om å fortsette gjennomgangen av veiledningsdokumentene fra EFSA's GMO-panel, kvalitetssikring av faggruppens risikovurderinger i form av strukturering av konklusjoner, standardisering av terminologi, samt arbeide aktivt for synliggjøring av faggruppens arbeid nasjonalt og internasjonalt. De planlagte bakgrunnsdokumentene på mais og soya utsettes til etter at oppdragene med slutføringene er avsluttet. Det ble uttrykt tilfredshet med at det planlegges et seminar for hele VKM knyttet til usikkerhet og risikokommunikasjon (arbeidstittel: «Beregne, beskrive og kommunisere usikkerhet i VKMs risikovurderinger»). Det var også et ønske fra et av faggruppemedlemmene om at VKM arrangerer et årlig åpent møte med tema GMO sammen med andre institusjoner med tilgrensende arbeidsfelt.

Vedtak

Faggruppen vedtok aktivitetsplanen med de endringer som kom fram på møtet. Endelig aktivitetsplan publiseres på VKMs nettsider.

10.2 Kunnskapshull

Sekretariatet orienterte om at VKM har som mål å publisere en samlet årlig rapport om forskningsbehov og kunnskapshull. I henhold til vedtak i Hovedkomiteen skal VKMs påpekte forskningsbehov fra 2012 videreføres i sin helhet i årets rapport. I tillegg skal en egen tabell over kunnskapshull påpekt i VKMs risikovurderinger publisert i perioden januar 2012 til april 2013 legges ved rapporten. Sekretariatet har utarbeidet utkast til kunnskapshull basert på faggruppens risikovurderinger denne perioden. Innspillene er knyttet til antibiotikaresistens, frøspill i forbindelse med transport og prosessering av rapsfrø, mulige effekter av Bt-toksiner på jordlevende organismer og akvatiske økosystemer, samt betydning av dyrestudier i risikovurderinger av genmodifiserte organismer.

Under diskusjonen ble det framholdt fra flere medlemmer at spesifisering av kunnskapshull er lite hensiktsmessig, og at det er viktigere å spille inn mer overordnede problemstillinger til Forskningsrådet, Mattilsynet og andre aktuelle aktører. Det ble også vist til at Forskningsrådet har startet et nytt program som omfatter tidligere programmer på bioteknologi og miljø, og andre tematiske program knyttet til miljø (Miljø 2015)?

Vedtak

Kommentarer på valg og utforming av kunnskapshull sendes sekretariatet innen 1. april 2013.

10.3 Oppdatering av Wikipedia

Olavi Junttila orienterte om at oppdatering av Wikipedia på utvalgte søkeord knyttet til genmodifiserte organismer nærmer seg ferdigstilling. Noe etterarbeid gjenstår før tekstene er klare som leksikon-tekster.

11 Kommende saker – risikovurderinger fra EFSA/andre vitenskapelige komiteer til informasjon

Søknader EFSA GMO Extranet (1. innspillsrunde)

13/305 Foreløpig helserisikovurdering av genmodifisert mais MON 87427 (EFSA/GMO/BE/2012/110) til mat, fôr, import og prosessering under forordning (EF) nr. 1829/2003. Frist EFSA GMO Extranet 3.4.2013.

13/306 Foreløpig helserisikovurdering av genmodifisert soya SYHTOH2 (EFSA/GMO/DE/2012/111) til mat, fôr, import og prosessering under forordning (EF) nr. 1829/2003. Frist EFSA GMO Extranet 10.4.2013.

13/313 Foreløpig helserisikovurdering av genmodifisert oljeraps MS8 x RF3 x GT73 (EFSA/GMO/NL/2009/75) til mat, fôr, import og prosessering under forordning (EF) nr. 1829/2003. Frist EFSA-net 7.5.2013.

12 Saker til Hovedkomiteen

Ingen saker under dette agendapunkt. Neste møte i Hovedkomiteen er fastsatt til 10. juni 2013.

13 Møter og annet av felles interesse

- Kåre Magne Nilsen orienterte om at EFSA's GMO-panel er i ferd med å slutføre retningslinjer for miljørisikovurdering av genmodifiserte dyr. Veiledningsdokumentet, som omfatter både pattedyr, fugler, insekter og fisk, forventes publisert i løpet av april/mai.
- Audun Nerland og Merethe Aasmo Finne har deltatt på henholdsvis SynBio Workshop og 6th MEACB i Paris 12.-14.12.12
- Merethe Aasmo Finne har deltatt på kurset «Risk Assessment in GMOs» i Milano 4.-8.2.13. Kurset var en del av kursserien «Better Training for Safer Food» i regi av EU-kommisjonen.
- Arne Mikalsen og Ville Sipinen planlegger å delta på ILSI IFBiC Workshop og OECD 20th Task Force on Novel Foods and Feeds 10.- 11.4.2013.

I den forbindelse ble faggruppen bedt om å gi innspill på følgende rapporter:

- “Key allergens and compositional analysis in the allergenicity assessment of genetically modified plants”. Rapport fra Workshop 21. mars 2012 i regi av EFSA, Østerrike og Norge.
- “Key allergens and compositional analysis in the allergenicity assessment of genetically modified plants (EFSA 2013).
- Richard Meadow planlegger å delta på konferansen «Future IPM in Europe» 19.-21 mars 2013. Konferansen holdes i regi av EU-prosjektet «Pesticide Use-and-risk Reduction in European farming systems with Integrated Pest Management» – PURE.

14 Nytt fra sekretariatet

Ingen saker under dette agendapunkt.

15 Eventuelt

Ingen saker meldt inn under eventuelt.

16 Ny møtedato

Dato for neste faggruppemøte: 13.6.2013.